

MENEDZSER SZEMLELETŰ VÉDELMI TERVEZÉS A DEMOKRATIKUS, PIACALAPÚ TÁRSADALOMBAN

Sándor András¹

A demokratikus, piac alapú társadalomban a menedzser szemléletű védelmi tervezés lényege, hogy eljussunk olyan kérdések megértéséhez, mint a hatalom és kormányzás alapértékei, a kormányzati ciklusokon átnyúló nemzeti – védelmi biztonsági és nemzeti katonai stratégia, észszerű takarékoság a védelemre fordítható erőforrásokkal, állhatatosság a védelmi politikában – amely a piac alapú társadalom része – de fölé kell, hogy emelkedjen minden más, a társadalmat mozgató elemek.

A nemzeti védelem nem kiváltságos területe a nemzet ügyének, hanem kötelezően magasabb rendű feladat, amelyet veszélybe sodorni egyéb érdekek teljesítése miatt – a legnyilvánvalóbb társadalmi érdek megsértése.

Mivel a címben szereplő témával kapcsolatban jelentős és értékes munka folyik az **Egyesült Királyságban**, egyenlőre csak gondolat ébresztőként kezdem meg rövid tényfeltáró cikkemet, amelyet majd – megfelelő támogatást érezve – önálló tudományos műként is meg kívánok jelentetni.

Mi is az állam, az államhatalom feladata a megváltozott viszonyok között, jelenleg, a védelem hatékony megszervezésében, a teljes védelmi ágazat menedzselésében, a valós felelősség kialakításában és megkövetelésében.

A folyamat egyszerű, a jó gazdasági szakemberek számára gyorsabban megérthető, mint a politika részéről. Azonban a gazdasági folyamatokat jól értő számára ez az ügy – a védelem ügye – leegyszerűsödhet csupán egy profittal hozó gazdasági ügyletté, míg a politikus, a politikai pártok nemes egyszerűséggel lealacsonyíthatják pártérdekeik kiszolgálójává, a népszerűségi index esetleges növelésére, avagy attól elfordulva, a várható népszerűtlenséget hozó döntések kikerülésére.

¹ Dr. Sándor András ezredes, PhD. HM Gazdasági Tervező Hivatal, VTR, osztályvezető-helyettes.

Brit szakírók szerint az adott időszak kormánya besorolja a védelmi erőforrások valamennyi morális formáját és irányát, beazonosítja, melyek függenek össze az állam politikai függetlenségével, és ezen belül a katonai szervezetek kontrolljával, figyelemmel kísérve, hogy azok milyen jogállást képviselnek az alkotmány és nemzeti törvények alapján.

A védelmi ágazat menedzsmentje megcélozza az eredményességet és az erőforrások hatékony felhasználását, figyelembe véve a védelmi ágazatot és más nemzeti biztonsági feladatot, szándékot.

A kormányzati hatalom és a menedzsment függetlenek: azonban a szegény hatalom és a még szegényebb védelmi ágazat – védelmi menedzsmentjével együttesen, az állami, hatalmi felelősségre vonatóság hiányában (elszámolási kötelesség), gazdag tárházat nyitja meg a lehetőségeknek, úgymint a korrupciónak és más emberi és pszichikai szabálytalanságok előtt.

A történelmi folyamatok bebizonyították, hogy a kormányzat és a védelmi ágazat menedzsmentje képes létrehozni bonyolult változásokat az évszázadok során a védelemhez szükséges erőforrások és költségeik, költségvetésük bizonyítására, úgyszólván minden típusú kormány részére.

A védelmi ágazat részére biztosítandó védelmi költségvetés nem egy olyan terület, ahol szimpla kérdésekre, szimpla válaszok adhatóak, mivel az adott kérdésekre, a rendelkezésre álló, és bonyolult problémát feltételező válasz esetén érhetőek el olyan megkülönböztetett figyelmet kiváltó, támogató módszerekkel alátámasztott költségvetési viták, amelyek biztosítják a védelmi költségvetési igényeket.

Ennek a problémának a rendezése kiváló szervezői és színészi teljesítményt kíván, amely csapatmunka. Példaképpen ne menjünk vissza **Winston Churchill** miniszterelnökségéig, elegendő az iraki háború és következményei alapos vizsgálata is.

Kedvező körülmény esetén, a kormányzat saját maga szabályozza a magasabb hatékonyságot fenntartó menedzsmentet. Nincs olyan kormány, amely önelégültnek érezné magát ezen a talajon. S ha problémák adódnak, úgy a menedzsment az, amely hibázott, és a kormány változásokat kényszerít ki belőlük, személyi és irányzat módosítás terén is.

Számos kormányzat jobb projekteket készít, mint mások, ámbar rendszerint láthatóvá válnak az azt vizsgálók számára, hogy most el-

dönteni „*melyik a jobb*”, az csak értelmezés és partikuláris kapcsolatok összevetésének kérdése.

Az **Egyesült Királyság Védelmi Minisztériuma** által egyetemi oktatásban felajánlott program modellje segít megérteni a védelmi menedzsment feladatait a nyugati demokráciákban, ahol a liberális demokrácia a domináns. *Ennek alapján elvárható lenne, hogy a kelet-európai, közel 15 éve a szabad és független demokratikus intézményrendszerek gyermekbetegségeivel küszködő államok végre megtanulnák a védelem menedzselésének titkát.*

Mindennapi életünkben országonként más és más problémával küzdünk a védelmi tervezés területén. A különbségekből és azok elérési programjaiból is lehet tanulni, ezeken a különbségeken keresztül bemutatható, hogyan éri el a liberális demokrácia a fontos védelmi menedzselési kérdések megoldását, és azokat kivetíti a hallgatói és oktatói állomány elé, rajtuk keresztül a politikai-katonai és civil kontroll számára is lehetővé téve azok adaptálását kritikus úton, és a szükséges ajánlások közvetítésével.

A leendő védelmi menedzsment tagjainak alapvetően szükséges megismerni és folyamatosan figyelemmel kísérni a globális biztonsági helyzetet, lehetőleg többszörös információk alapján, nem kizárva a biztonsági szolgálatok folyamatos elemzett adatainak megismerését is. Ismerniük kell a világpolitikában megjelenő fegyveres erők tradicionális és változó voltát, a nemzetközi törvények és jog restriktívóját, a kérdéskörre jellemző ajánlatok hatását, mint a demográfia hatása a védelemre, valamint fókuszálni olyan fontos kérdésekre, mint a nemzeti, regionális, és nemzetközi kérdések, amelyek a védelmi tudományokra hatással vannak.

A védelmi ágazat kormányzati és menedzsment része nem akar vákumban diskurzust folytatni, ezért számos hipotézisen kell nyugodnia egyezkedéseinek.

Ezek a hipotézisek (hipotetikus okoskodások) partikulárisan fedik le a célokat, amelyeket az állam a védelmi szervezetek számára kijelöl, és azok az ideológiai és politikai berendezkedésük alapján válnak különböző hipotézisek támogatóivá.

Valójában kell-e ezen kérdésekkel foglalkozni?

A védelmi ágazat (nemzetvédelem-országvédelem) hatékony irányítói köre függ azon faktoroktól, amelyek koordinálják a védelmi stratégiát

a külpolitikával és valamennyi nemzeti stratégiával, beleértve a katonai és politikai hovatartozást is, krízisek esetén katonai műveleteket etnikai problémák megoldásában, a béketeremtő katonai műveleteket, a partneri kapcsolatokat és a szükséges biztonsági műveleteket, amelyek szerepet játszanak a legisztrációban, a valóságnak megfelelően és a különböző szocializációk és a különböző katonai kapcsolatok területén.

Ezen kérdések közül mindegyik elő fog fordulni úgy az államapparátusi, mint a védelmi műveletek területén, függően attól, hogy megjelenési formája a szabad sajtó kiadványaiban, a törvények jogalkotásában, az információ szabadságában vagy az emberi jogokban mutatkozik meg.

A védelmi erőforrások menedzsmentjének mozgása jól jellemezhető, a különböző kérdések modulációjával kapcsolatosan a pénzügyi menedzsment hatásfokának hatásával az emberi és anyagi erőforrások védelmi ágazatra gyakorolt hatásával és a politikai, közösségi érdekekre ható tevékenységek hatásfokával – „out put”-jaival (kimeneteivel).

A civil szolgálatok, a civil kontrol, a katonai és magánszektor megpróbál olyan tartalmat létrehozni a védelmi menedzsment végrehajtandó feladatait illetően, amely az államhatalmi szervezetek védelmi stratégiájának valamennyi értékét megpróbálja magával hordozni.

Lehet, hogy még nem látjuk tisztán és részletesen a védelmi, és biztonságpolitika specifikus jegyeit, amelyek irányíthatnák a saját és szövetségi feladatok ellenőrzésének kérdését. *Vagyis tehát, ha tisztázzuk a védelmi politika menedzsmentjének hatásfokát, fel kell tárjunk a katonai és nem-katonai valóságos kérdéseket, mert ezek szükségesek a problémákat megoldó menedzsment számára.* A nem-katonai eszközök, mint a liberalizációra való törekvés, képesek létrehozni a katonai problémák kialakulásának egy jellegzetes körét, de választ adhatnak megoldásukra is.

A védelmi menedzsment megismert modulja nem szuggerálja azt a következtetést, hogy valamely politikai rendszer, nem képes reflektálni a hibákra, mint az un. „*Jó kormány*” a problémákra, minimalizálva a zavaró tényezők erőit és sokkal kedvezőbben kifejezve a nyitott társadalom lényegét. A következő alapvetésekben a **Grandfieldi Egyetem** és a **Brit Királyi Védelmi Kollégium Tudományos Kutató Műhelye** részletesen megteszi ajánlásait a felkészítő programra.

A megértés és tanítás eredményeit összegzi a hallgatónak – kritikai megjegyzésekkel feldolgozottan – kezükbe adva a védelmi menedzsment

feladatának végrehajtásához szükséges szervezeti formát és folyamatot, amellyel képesek a védelmi ágazatot menedzselni a demokratikus társadalomban.

Az objektív tanácsok a tanulási folyamatban azért szükségesek, mert a szervezett oktatás-felkészítés kitűzött célja a különböző államhatalmi berendezkedésű országokból érkezett hallgatók, leendő tagjai a védelmi menedzsmentnek, legyenek képesek:

- Megérteni azt az alapkoncepciót és elméletet, amelyet az állam és az államhatalom képez.
- Audizálni a katonai, civil szolgálatok szerepét, a feladatszabást, az államhatalmi ügyek és más állami szervek területén a védelem kifejezett elérése szempontjából.
- Megkülönböztetni a védelmi ágazat, menedzsment emberi, pénzügyi, anyagi és stratégiai dimenzióit.
- Egyensúlyt találni a modern demokratikus társadalmak védelmi irányításának célkitűzései között.

Az Egyesült Királyságban létrehozott **Védelmi Menedzselés és Biztonsági Kérdések Elemzésének Minisztériuma** olyan tudást adott át a hallgatóknak, amely munkájukat megerősíti, biztosítja ideális és gyakorlati szakemberré válásukat államhatalmi kérdésekben, benne foglalva az állam működtetését, felhasználását minden pénzügyi költségeit illetően állampolgárai számára.

Valójában, fenti minisztérium oktatógárdája reméli, hogy a védelmi és biztonsági erőforrások kezelésének olyan hatékonyságát adta át, amelyet a különböző országokból beiskolázott hallgatók, szakemberek a fegyveres erők keretében is tudnak alkalmazni, és optimális esetben egy nyílt, szabad és demokratikus társadalom viszonyait tudják támogatni.

Iránymutatásuk magába foglalja a szabadon választott polgári kormányok érdekében megvalósítandó katonai célokat is, így lehetőséget nyújtanak felhasználni azokat az államapparátusban való megvalósításra, a független bíróságok és a törvények szerepének újabb értelmezésére, a szabad sajtó aktívabb támogatására.

A bemutatott angol oktatási és nyugati védelmi és biztonsági rendszer eléri azon követelmények szintjét, amelyek alapvetők a liberális szellemi kultúra különösen magas szintű bevezetésére a hatékony, demokra-

tikus fegyveres erőkbe, a civil kontrol erősítésével és egy magasabb szintű védelmi menedzsment működtetésével.

A honvédelmi tárca már eddig is jelentős figyelmet szentelt a védelmi tervezés, a gazdasági szemlélet célszerű irányítására, mivel a tárca költségvetési felhasználása csak úgy eredményes, ha pontos, számvetéseken alapuló erőforrás és költségtervezéssel támasztják alá a költségvetési tervet és annak időarányos felhasználását.

A védelmi menedzsment angolszász típusú működtetése számunkra még kihasználatlan terület, jobban megismerni és alkalmazni a tárca számára létszükséglet.

Cikksorozattal köszönetet szeretnék mondani a tárca védelemgazdasági helyettes államtitkárának, aki lehetővé tette tanulmányutamat a Royal Military College of Science oktatásában a védelmi menedzsment-tanfolyamon, s a tanultak közreadásával, alkotó módon történő felhasználásával erősíteni szeretném a tárcánál jelenleg folyó, igen aktív-európai normákat is figyelembe vevő védelmi tervezési folyamatokat.